

Kurs: BG 1115 **Examensarbete, kandidat, jazz, 15 hp**
2016

Konstnärlig kandidatexamen i musik, 180 hp

Institutionen för jazz

Handledare: Sven Berggren

Alf Carlsson

”En Studie i Time”

En djupdykning i time, sväng och groove

Skriftlig reflektion inom självständigt arbete
Till dokumentationen hör även följande inspelning: CD

Innehållsförteckning

Min Bakgrund	1
Mitt syfte	2
Planering.....	2
1. Frågeställningen.....	2
2. Val av musiker för intervju	3
3. Arrangera intervjuerna	4
Vad är det enligt dig som gör att någonting svänger?.....	5
Vad upplever du för skillnader/svårigheter/fördelar när man spelar i en grupp kontra att spela själv?	5
Fundamentala övningar kring sväng som hjälpt dig?	5
2. Inre Puls	5
3. Flow	5
Första intervjun - Hannes Sigfridsson	5
Andra intervjun - Bengt Stark	7
Tredje Intervjun - Johan Löfcrantz Ramsay	9
Egen Reflektion	11
Inspelningen	11
SLUTGILTIG REFLEKTION OCH RESULTAT.	14
Kritik mot mitt eget spel och inspelningsresultat.	16
Slutgiltiga ord och Tack	16

Min Bakgrund

Att spela ett instrument var en självklarhet i familjen Carlsson.

Med uppmuntran från min mor, som spelar tvärflöjt, fick jag i tioårsåldern upp ögonen för pappas gamla Levin.

Jag var dock inte särskilt intresserad, då ingen i familjen spelade gitarr och kunde lära mig.

En dag hos min mormor utforskar jag min mammas och hennes bröders gamla vinylsamling, varav min mamma tar fram en Simon & Garfunkelskiva. Hon sätter på skivan och nämner att morbror Mats brukade spela den här låten och sjunga samtidigt. Det var The Boxer.

”Kunde Mats spela detta? Då borde ju jag också kunna lära mig” tänkte jag.

Med lite väntetid fick jag som elvaåring plats som gitarrelev på Kulturskolan i Bagarmossen. Jag blev undervisad av Sten Höglund, som lyckades inspirera mig såpass mycket att jag spelade dagarna i ända. Snabbt insåg jag att elgitarr var coolare och blev hänförd av hårdrockens ekvilibristiska gitarrspel. Jag lyssnade på band som

Van Halen, Europe, Metallica, Whitesnake och Toto. I Kulturskolan hade dom även ett större band bestående av ett antal blåsare och en kompgrupp. Barndomskamraten Hannes Egnell spelade i den här gruppen. Han lyssnade på en genre som han kallade ”fusion” och introducerade mig för grupper och artister som Brecker Brothers, Chick Corea Electric Band och Pat Metheny.

Jag fastnade helt. Dessutom var det improviserad musik, vilket jag absolut inte förstod hur det gick till. Läraren Anders Niska som höll i bandet såg att jag var intresserad. Han arrangerade låtar så att jag fick stort utrymme genom att ha ”feature”-låtar där jag fick möjlighet att både spela melodi och improvisera. Det var en riktigt kul utmaning och även här tryckte en lärare i kulturskolan på helt rätt knappar för att få mig att bli riktigt inspirerad. Detta är jag väldigt tacksam över!

När jag sedan sökte gymnasium stod det klart att jag ville gå

På en estetiskt linje och lära mig spela jazz och improvisera. Jag blev antagen till Storbandsgymnasiet på Kulturama och här kom jag att lära mig mycket av de grunder jag står på idag. Här hade jag även turen att bli undervisad av Håkan Goohde, som jag även på Musikhögskolan år senare skulle ha som huvudinstrumentslärare.

Jag fortsatte efter gymnasiet att dyka djupare i jazzen på Skurups folkhögskola.

Här träffade jag även musiker som jag spelar med på daglig basis än idag. En naturlig fortsättning på detta blev Kungliga Musikhögskolan där min gitarrlärare Håkan Goohde gav mig mycket givande input och inspiration som har färgat mycket under mina år på jazzinstitutionen.

Mitt syfte

Slutprodukten av mitt examensarbete är en trioinspelning, men för mig var vägen dit det allra viktigaste. Målet var att samla på sig mängder med tankar kring time och sväng utifrån en rad intervjuer. Jag skulle intervjua framstående trumslagare - alla med samma frågeställningar och på det sättet få en djupare inblick i ämnet.

Mer specifikt ville jag:

- Få en djupare inblick i över hur dessa musiker ser på time och groove
- Hur de har övat på specifika saker rörande ämnet.
- Se kritiskt på mitt eget spel och ta åt mig av den information jag samlat på mig.

Med denna samling kunskap och med inspelningen ville jag reflektera över mitt eget spel och lägga en grund för att förbättra min egen time. Jag hoppas att denna information kommer gagna mig i år framöver!

Jag valde att spela in med en trio i ett jazzkontext utan repetitioner. Jag ville att det skulle avspegla hur jag lät tillsammans med en grupp utan några förberedelser eller dylikt och därmed få en ärlig bild av hur min time var i stunden.

Planering

1. Frågeställningen

I höstas gjorde jag en utbytestermi på Codarts i Rotterdam. Jag hade den stora äran att få bli undervisad av många fantastiska musiker bla Jarmo Hoogendijk¹, Gitarrundret Reinier Baas² och gitarristen Ed Verhoeff³. Jag kände ett starkt behov av att förbättra min time, och det fick jag bekräftat av mina lärare ganska så snart jag började i September. Så då tänkte jag - varför inte göra denna djupdykning som examensarbete?

I November föddes idén att göra intervjuerna och jag började genast fundera över vilka frågor jag skulle ställa. Nyckelord som ”inre puls”, ”flow” och ”groove”

¹ Trumpetare som spelat bla med Woody Shaw och Art Taylor.

² Gitarrist som spelat med bla Metropole Jazz Orchestra, Ben Van Gelder, Chris Speed, Gregory Porter

³ Gitarrist som spelat bla med John Abercrombie och Philip Catherine

började röra sig i mitt huvud och jag började skriva ned en lista med intervjufrågor. Detta är saker jag har funderat/övat på under längre tid men kände att jag behövde en ny infallsvinkel och bryta ny mark. Jag ville ha frågor som var objektiva, utan vinkling så att personen ifråga kunde ge ett såpass unikt och personligt svar som möjligt. Det skulle vara frågeställningar man som trumslagare garanterat arbetat med och troligen, med viss betänketid, skulle kunna ge ett kort koncist svar på. Jag tyckte det var relevant att tillfråga trumslagare som rör sig inom ett jazz/popidiom då det är dessa genrer som jag själv verkar i. Jag såg framför mig att intervjuerna skulle max vara en halvtimme långa. Ordet skulle vara fritt, med viss vägledning av punkterna jag sammanställt. Frågeställningarna var färdigställda i slutet av december, som kan ses nedan:

inre puls

Stark inre puls är något som jag fascinerats över under lång tid. Hur är det möjligt att vissa musiker har en så stark inre klocka och andra inte? Hur förhåller de sig till sin inre puls och hur har de aktivt övat på att förbättra den? Detta tyckte jag var en otroligt relevant frågeställning och det skulle bli väldigt intressant att se vilka svar man skulle få.

Flow

Jag har själv upplevt att det kan vara svårt att få ett exakt likadant avstånd mellan toner, så man skapar den där speciella drivkraften framåt, i till exempel ett åttondelsflöde. Detta tänkte jag att man kunde dyka ner i intervjuerna. Vad har de för syn på flow och hur man kan få ett rytmiskt flöde så jämnt som möjligt?

Vad är det som gör att någonting svänger?

Detta är ju en fundamental del av ämnet och det ska bli intressant att se vad intervjuobjekten säger om detta. Är detta något som det råder konsensus kring eller har många en personlig uppfattning kring svaret?

Svårigheter/fördelar att spela själv/i en grupp

Vad anser intervjupersonen är fördelarna med att spela själv gentemot att spela i en grupp? Vad finns det för svårigheter med att ha flera gemensamma klockor tickande samtidigt? Det ska bli intressant att höra vad de har för funderingar kring gemensam time och hur man kan förbättra den.

2. Val av musiker för intervju

Det finns vissa personer i mitt liv som jag har sett upp till väldigt mycket musikaliskt. Och det har ofta handlat om personer med riktigt bra time. Direkt när jag satte mig ned i början av januari för att göra en lista på potentiella intervjuobjekt dök några namn upp.

Johan Löfcrantz Ramsay

Johan var en stor inspiration för mig under min tid på Kulturama Storbandsgymnasium och agerade något som en mentor för mig och mina kamrater i rytmsektionen. Han motiverade mig till att öva och sade åt mig att börja kolla in fundamenten innan jag valde att spela mer avancerade saker. Detta är jag väldigt tacksam över och har lagt mycket till grund hur jag övar idag. Johan är en fantastisk trumslagare som spelat med bla. Toots Thielemans, Stevie Wonder, Peter Asplund och Kalle Moreaus. Han var en av de första personerna jag kom att tänka på när jag satte mig ned för att planera intervjuerna. Han är verksam i många olika genrer och bör ha bra koll på vad som svänger, oavsett genre. Det ska bli intressant att höra mer ingående hans tankar kring sväng och övningar.

Hannes Sigfridsson

Hannes och jag träffades på Skurups Folkhögskola 2010 och vi delade en fascination för udda taktarter och avancerat metrik. Jag spenderade en del tid att skriva musik i 7/8 och 9/8 och jammade på dessa låtar med Hannes. Han har bra koll på metriska modulationer och udda taktarter, men även musik i allmänhet och främst jazz. Vi har haft djupa diskussioner kring time och samspel och han har öppnat upp mina ögon för många saker. Han är en person som gillar att sätta ett finger på musikaliska företeelser och vill se saker ur ett analytiskt perspektiv, precis som jag. Vi har spelat många stilar tillsammans och det ska bli väldigt intressant att höra ännu mer ingående hans tankar om sväng och övningar. Hannes kändes som en naturlig del i detta projekt och jag tvekade inte att fråga honom om han ville var delaktig.

Bengt Stark

Bengt Stark är huvudlärare för trumslagarna på jazzlinjen på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och är en utomordentlig jazztrummis. Som en av de mest etablerade på den svenska jazzscenen så är han otroligt kompetent inom området och kändes som en självklar person att intervjua angående sväng och rytmik. Han har spelat mycket i Norrbotten Big Band och med stora svenska jazzprofiler som Bernt Rosengren, Putte Wickman, Monica Zetterlund, Arne Domnerus mfl. Han har även spelat med utländska musiker som bla. Barney Kessel, Clark Terry, Joe Lovano, Kenny Wheeler. Jag har även haft turen att få undervisning av honom i metrik under ett halvår, vilket gav mig väldigt mycket. Vi gick också igenom en del indiska rytmsystem. Bengt är kanske mer nischad än de andra två trummisarna och det ska bli väldigt intressant vad han har för funderingar kring time och sväng.

3. Arrangera intervjuerna

När jag hade kommit fram till vilka musiker jag ville intervjua, kontaktade jag dem och försökte stämma träff. Detta var lättare sagt än gjort, då alla är frilansande trumslagare med mycket jobb och om det inte finns någon ersättning, så tenderar andra saker prioriteras framför. Jag öppnade upp mig för att även göra telefonintervjuer, och det gjorde saker och ting lättare. Jag valde att spela in intervjuerna med hjälp av telefonen och sedan försöka få ut essensen av

intervjuerna på papper. Frågeställningarna som jag förberett inför intervjuerna löd följande :

1.Sväng

Vad är det enligt dig som gör att någonting svänger?

Vad upplever du för skillnader/svårigheter/fördelar när man spelar i en grupp kontra att spela själv?

Fundamentala övningar kring sväng som hjälpt dig?

2. Inre Puls

Hur relaterar du till din egen inre puls när du spelar?

Har du några konkreta övningar som hjälpt dig stärka din inre puls?

3. Flow

Hur övar du på att få ett jämt flöde i en rytm?

4. Övriga tankar - Ordet fritt!

Första intervjun - Hannes Sigfridsson

Över en eminent middag i slutet av januari träffas Hannes och jag i hans lägenhet för att göra intervjun. Hannes har tillgång till gym, bastu, och spaanläggning via sin hyresrätt i Täby så vi spenderar en riktig "man date" tillsammans under dagen och avslutar med intervjun. Jag har skickat frågorna i förhand och han lyser upp av engagemang när jag sätter på telefoninspelningen. Han verkar ha tänkt igenom frågorna noga och håller ett föredrag i lite under en timme. Jag har försökt ta essensen av det Hannes har sagt och resultatet syns nedan.

Vad är det enligt dig som gör att någonting svänger? "Det handlar helt enkelt om att balansera en konsekvent rytmik (en upprepad rytm) med icke-konsekvent rytmik. Att upprepa någonting konsekvent, typ en takt och sedan göra små variationer i detta. Man tänjer lite på rytmiken och på så sätt skapar en rytmisk "tension" emot en statisk rytm." Detta kan sammanfatta i överlag vad Hannes pratar om under denna punkt. Han framhåller starkt att konsekventa rytmer som skapar en igenkänningsfaktor är nyckel till sväng. Han fortsätter - "Det är grundpuls bakom som också måste vara konsekvent. Om den fladdrar omkring då blir det otydligt"

Vad upplever du för skillnader/svårigheter/fördelar när man spelar i en grupp kontra att spela själv?

"Det svåra att spela i grupp tycker jag är att veta vad folk menar rytmiskt. När man har spelat med någon ett tag, eller har liknande referenser musikaliskt så är det

mycket lättare att låta bra med dem, för man vet vad folk har för tendenser och vad folk försöker säga.”

Det jag tror Hannes menar är, att även fast man tror att man spelar någonting, så kan andra med mer erfarenheter om rytmer höra mer exakt vad man spelar. Han refererar också till sitt eget projekt där jag ingick för två år sedan, där vi gjorde mycket klappövningar i grupp, just för att höra vad folk har för tendenser och lära känna varandra rytmiskt.

”I min projektgrupp blev det ju så tydligt, vi började med att klappa fjärdedelar, och sedan sjöng vi andra 16-delen efter slaget. Detta för att höra hur folk glider omkring, och när de verkligen tror att de är på beatet, så är dom ofta inte det. Det bra med detta är att då lär man känna folks tendenser, och då är det lättare att vara konsekvent och skapa samspel och låta idéer florera. Fördelar med att spela i grupp är ju att du har mer kombinationer av uttryck. Ju mer personer som är delaktiga desto mer kan du ju variera gruppoundet. På många sätt tycker jag det är lättare att spela sextett än att spela duo, då man har större möjligheter till variation.”

Hur relaterar du till din inre puls när du spelar?

”Min inre puls är ju så väletablerad, i och med att jag som trummis är ”Timekeeper” och måste verkligen hålla pulsen. Man är ju i princip brännmärkt med en inre puls för man är så van vid att ha den rollen.”

Har du några övningar som hjälpt dig att hålla inre puls? ”Om man kollar sin inre puls till en metronom, desto glesare man har mellan slagen, desto tydligare blir det vilka tendenser man har, om man sacker eller ökar. Tricket jag har för att inte öka eller sacka är att jag hör trumfills, fraser eller en underdelning i huvudet, då går det hur bra som helst. Min inre puls kretsar alltså inte kring en statisk fjärdedelsunderdelning likt ett klick utan snarare rytmer som är i en underdelning.”

”Jag tror på den grejen att man ska använda hela kroppen när man jobbar med rytmer. Dansa, klappa, stampa på olika ställen, dela upp kroppen i olika sektioner. Olika delar av kroppen gör olika saker, känn in förhållandet mellan rytmerna. Efter ett tag så går det in i det undermedvetna och så finns ofta en grundpuls, långt därnere.”

Övrigt

”Men den absolut bästa timeövningen är den här ; du har en statiskt puls i kroppen, och du gör rytmer med accelerando och ritardando över den pulsen. Då tvingas du att bibehålla en rytm samtidigt som du gör något som vanligtvis skulle få vem som helst att åka ur och tappa timen. På detta sätt så stärker du din inre puls och samtidigt utökar din förmåga att tänja på rytmer och skapa friktion, vilket är nödvändigt för att kunna skapa den där lilla extra ”spänningen” när man vill att något ska svänga mot en konsekvent rytm.”

Egen Reflektion

Det jag fascinerades mest över, var nog Hannes engagemang i att berätta vad han hade för tankar kring ämnet. Att höra vad han hade att säga, speciellt angående ”Den bästa timeövningen NÅGONSIN”(han var noga med att understryka dess betydelse) var väldigt underhållande. Det är någonting jag verkligen ska sätta mig ned och testa och se om jag kan få ut någonting utav. Jag upplever det riktigt svårt att spela någonting som har helt annan puls än min grundpuls, och dessutom ändra tempot på rytmen samtidigt som man bibehåller sin inre puls - en riktig utmaning!

Detta var första intervjun och jag insåg först efteråt när jag lyssnade att det var bra att jag gett Hannes frågorna i förväg så att han kunnat kolla igenom dem och förbereda sig. Däremot så skulle jag nog kunnat bett honom att ”koka ned” utläggningarna till mer konkreta svar, och jag behöver nog se över min intervjumetodik något. Hans referenser till sitt eget examensarbete gjorde det desto mer relaterbart till mina egna erfarenheter då jag varit inblandad i övningar han själv lett. Då funderade jag inte särskilt mycket på varför exakt vi gjorde övningarna, dock förstod jag grundsyftet. Nu var det intressant att höra exakt om varför vi gjorde dem mer detaljerat och hur han hade hört förbättringar i grupp-timen under repetitionsfasen via inspelningar han gjort vid varje repetitionstillfälle. Det var också intressant att höra hur han hade modifierat övningarna så det var anpassade till var vi befann oss då, och hur han sedan successivt gjorde dem svårare. Det ska bli väldigt intressant att höra vad Bengt har att säga om ämnet i nästa intervju och se vad går ihop och isär i sina åsikter!

Andra intervjun - Bengt Stark

Jag och Bengt träffas i början av februari i ett rum på Musikhögskolan över en kaffe. Bengt har ett tight schema men till min förvåning lyckas vi arrangera en längre intervju då en elev uteblir. Bengt är en riktig storyteller och jag visste att han hade mycket intressanta historier och upplevelser som han ville dela med sig av gällande ämnet. Här har jag försökt att fånga essensen av det Bengt sade under intervjun. Intervjun tog något mindre än trekvart att genomföra.

Vad är det enligt dig som gör att någonting svänger?

”Det är två saker som jag anser är fundament för att sväng ska uppstå. Dels att musikern har en stark inre puls, och det andra är hur man spelar fraser. Då pratar jag om artikulation, korta långa toner, dynamik bla. Detta kan göra att det upplevs desto svängigare än om man inte spelar med accenter. En person som inte har lika stark time men som spelar med frasering kan upplevas svängigare än en person som har stark time men utan frasering tex.

Vad upplever du för skillnader/svårigheter/fördelar när man spelar i en grupp kontra att spela själv?

”Om man är själv så är man ju helt ansvarig för timen själv, och då måste man utgå från någon sorts inre time. Men när man är i grupp så kan man hjälpas åt, och i vissa fall kan till och med timen bli bättre än vad allas individuella time är. Som ett exempel kan vi ta körsångare. Många körer på amatörnivå här i Sverige är generellt ganska bra, men individuellt så är de ganska dåliga solister. Man kan bli stimulerad i en viss riktning och plötsligt sjunga grejer som man inte skulle kunna göra själv. Detta fungerar på samma sätt med time, att man kan ryckas med i någonting om man är en del av en grupp. Speciellt om man spelar med någon som är väldigt erfaren, så kan man ”haka på” när folk tar sånt ansvar för hur de vill spela.”

Någonting jag verkligen kunde relatera till var detta som Bengt nämnde: ”En annan fördel med att spela i grupp är att man kan få inspiration till att spela på ett nytt sätt än vad man brukar spela. Till exempel så kan jag gå igång och bli

inspirerad om man spelar med en bassist eller sångare som fraserar på ett speciellt vis. ”

Fundamentala övningar kring sväng som hjälpt dig?

”Om man spelar i en grupp så måste man börja med fundamentet, och fundamentet är pulsen. Det man gör är att klappar rytmer i förhållande till metronomen. När man lägger in pauser i klicket får man ett sätt att mäta hur folk upplever längden på tystnaden. Det här gjorde Chick Corea⁴ mycket när de gjorde plattor. De satt utan instrument en vecka innan de spelade in och klappade rytmer. Då möts man timingmässigt och det blir så mycket lättare att spela sen när man väl har samma uppfattning om rytmiken.”

Bengt går in på en anekdot rörande Tony Williams⁵ alkoholvanor men återkommer senare till ämnet; ”En annan övning som är väldigt bra är att sätta klicket på ett annat ställe i takten, tex. andra triol-åttondelen, på ställen där man inte är van vid att ha referenspunkten. Detta gör en starkare i att vara en ”timekeeper” i gruppen.” Han fortsätter:

”En övning som jag tror är väldigt nyttig för att tydliggöra sitt rytmiska spel är att medvetet byta underdelningar som en karta. Börja med att spela 1 takt helnot, sen 1 takt punkterade halvnoter, 1 takt halvnoter, punkterade fjärdedelar, fjärdedelar etc. Detta ökar medvetandet för hur långa avståndet mellan toner är i en viss underdelning. Det spelar inte så stor roll vilka toner det är, bara man lär sig avståndet mellan noterna och blir medveten om de rytmiska lagren som finns.”

Hur relaterar du till din egen inre puls när du spelar?

Har du några konkreta övningar som hjälpt dig stärka din inre puls? ”En väldigt bra grej är att ta en låt och lägga in i ett ljudredigeringsprogram och dra ned volymen på en del av låten. Då får man en bra överblick över sina tendenser om man ökar eller sackar. De som spelar i själva låten kan ju öka och sacka också, men det är ändå bra att få ett uppfattning över vilket håll man tenderar att dra åt.”

”Jag fokuserar mycket på ride-cymbalspelet och utgår ifrån det. Folk som övar mycket licks och fills utgår inte från riden, utan när de bara ska kompa så blir det plötsligt väldigt osäkert. Allt det andra ska på något sätt in i cymbalens time, det är cymbalens time som ska spridas. Så man har fokuset på riden och lägger rytmer på andra delar av setet och inte tvärtom. I riktig old-school jazz brukar man ha fjärdedelar i baskaggen ”

Hur övar du på att få ett jämt flöde i en rytm?

”Jag tror att detta är en sådan sak som man måste sitta mycket med, om och om igen. Gärna med en låt i lurarna så man härdar ut musikaliskt och inte bara sitter

⁴ Framstående amerikansk jazzpianist. Mest känd för sitt fusionband Chick Corea Electric band.

⁵ Framstående Amerikansk trumslagare. Slog igenom i Miles Davis grupp på 60-talet.

med klick och blir uttråkad. Jag kan summera det som att jag har spelat väldigt mycket till plattor och spelat in mig själv. En väldigt bra övning för att faktiskt få ett ärligt svar på hur man låter är att lyssna på en låt i lurar, spela till plattan och samtidigt spela in sig själv med en zoom eller liknande. Då får man höra hur man låter utan alla lager av sound och olika instrument som man kan gömma sig bakom när man spelar i en grupp.”

EGEN REFLEKTION

Jag försökte under denna intervju få ut mer konkreta utläggningar och svar på frågorna utan att låta den intervjuade sväva iväg i sidospår. Jag gick igenom punkterna ganska rakt på sak och lät sedan Bengt tala fritt efter att vi gått igenom frågorna. Detta sätt var mycket bättre att intervju på och jag fick väldigt konkreta svar på frågorna. Det var intressant att han betonade ride-cymbalen som navet i spelet och jag kunde relatera detta till min egen fot. Jag vet att om inte den är på plats och att den fladdrar runt timingmässigt så är det väldigt svårt att spela rytmiskt stabilt. Fundamentet(foten,ridecymbalen) är inte på plats alltså, och jag brukar oftast stampa fjärdedelarna eller ”2-4” om jag spelar jazz. Jag ska testa att se hur det går om man aktivt är medveten om vart min fot är och se om jag blir stabilare i mitt spel. Nu när jag lyssnar tillbaka på intervjun så skulle jag nog vilja ha mera konkreta exempel på hur han övat att få ett jämnt flow rytmiskt, men av någon anledning så gick ämnena in i varandra. Jag vet inte om jag övat tillräckligt på detta, men övningarna gällande att klippa bort en del av en låt och sedan hoppas på att man ska landa rätt kan jag känna är ganska svåra att ta till sig. Det har inte gjort att jag har svängt mer och det känns som om jag hoppas innerligt att jag ska landa rätt varje gång jag gör det.

Låt säga att jag sätter metronomen på 20 BPM, och jag är otajt med nästa slag. Takten efteråt blir väldigt lös och jag försöker kalibrera tillbaka så jag landar på ettan, men då kanske jag kalibrerar för mycket och landar på andra sidan slaget. Istället för att låsa med metronomen” så känns det som jag chansar, och mycket av övningstiden går åt till att kalibrera snett utan att lära sig exakt hur det ska kännas. Jag spenderade mycket tid, åtminstone i 6 månader varje dag med att göra sådana typer av övningar, och svårt för mig att se några konkreta resultat.

I kombination med att spela den ”rytmiska kartan” så kanske mitt spel förtydligas något dock. Speciellt när jag har spelat ballader och man är medveten om vilka underdelningar man har att improvisera i, så blir det väldigt mycket lättare att vara kreativ. Jag ska definitivt jobba med den här övningen i kombination med långsamma klicket-övningen. Jag har övat mycket på att placera metronomen på andra ställen i takten än på fjärdedelarna och den övningen har verkligen förbättrat min förmåga att inte bli förvirrad om någon spelar mycket synkoper i flera takter utan att markera ettan.

Tredje Intervjun - Johan Löfcrantz Ramsay

Efter några försök att få ihop en telefonintervju så lyckas jag att intervju Johan i slutet av Februari när han kör bil till ett gig. Samtalet bryts då och då och det är dålig täckning men jag tror jag lyckas få ned det mest väsentliga på varje punkt iallafall. Den här intervjun var den kortaste (25 min) men hade redan fått

tillräckliga svar på frågorna jag hade ställt efter endast 15 minuter. Johan är alltid trevlig att ha att göra med och jag såg fram emot att prata med honom då vi inte setts på länge.

Vad är det enligt dig som gör att någonting svänger?

”Om man ska tala om gruppsväng först, är första förutsättningen för att sväng ska uppstå att alla i bandet har bra time, och då menar jag metronomisk time. Och det andra är att man förstår varandras koder. Med det menar jag att man förstår varför någon spelar som dom gör. Till exempel om jag spelar med en bassist, så kan jag veta efter en låt eller två höra den här personen har för referenser musikaliskt, vilken bassist eller vilka grupper den här personen har lyssnat på, och då kan jag förhålla mig till det. Detta i kombination med bra time, vilket gör att folk är tydliga med vad de vill spela så kan man jämka ihop det.”

Fundamentala övningar kring sväng som hjälpt dig?

”Om det är timeproblem i ett band är det ofta synkoperna som ställer till det. För en sådan ensemble så skulle jag rekommendera att öva synkoper i snabba tempon så att de är på plats. Det kan också vara en rytmiskt figur som man loopar tills det sitter. Jag brukar säga att hjärnan är stelopererad; det är bara att programmera den. Man programmerar in en melodi tills den känns naturlig och då låter den relaxed och då behöver man inte tänka. Om man behöver tänka för att spela är man körd, det ska vara såpass naturligt att det är en del av en, först då är man fri. Om en figur inte sitter i ett band och gigget är om tre dagar, jag menar genom individuell övning kan timen förbättras något, men det tar så lång tid att förbättra någons time så det är svårt att höra någon skillnad på så kort tid. Vi pratar kanske 3-4 månader eller längre för man ska höra en förbättring.”

”Om det gäller att det inte sitter i groovet så kan det handla mer om referenser. Om jag spelar med en bassist som spelar som den på den plattan och inte jag har hört det, så uppstår det en osäkerhet hur vi ska förhålla oss till varandra, och osäkerheten sprider sig som ett virus till resten av bandet, och det är svårt att få till ett stabilt groove.”

Hur övar du på att få ett jämt flöde i en rytm? Det här går ihop med det jag frågade om inre puls, och Johan utvecklar vad övningen handlar om: ”Hands on, jag tror på att det är bara att gå rakt på sak. Om du övar på triol-groove tex, sätt metronomen på alla trioler i takten och öva groovet till klicket. Var sjukt noggrann med att vara tight med klicket och repetera tills det blöder. Sedan när du spelar vanligt så blir du mycket känsligare för om något slag ligger utanför ditt flöde som du har kalibrerat till ett klick. Det känns nästan som att du spelar med klick fast du inte gör det, för att du har gjort det så mycket och fått in muskelminnet såpass mycket. Den här övningen skiljer sig ganska mycket från det här med att ta spela till ett track och ta bort några takter och sedan hoppas på att man landar rätt. Jag skulle vilja säga att då lämnar man det lite åt slumpen att öva time, för att ju mer du zoomar in så kommer du aldrig vara exakt på slaget även om du träffar någorlunda rätt. Därför rekommenderar jag den här kalibreringsövningen, för att få ett rytmiskt flöde som är kalibrerat till metronom som man senare kan bygga vidare på.”

Egen Reflektion

Johan var väldigt konkret i sina ställningstaganden och reducerade ned det till väldigt greppbara formuleringar vilket jag uppskattade. Jag gillar när saker och kring är greppbara och kan störa mig på musiker som bara säger ”Åh men det är bara att lira”. Jag tänker ofta analytiskt. Om någonting fungerar så vill jag veta varför, om något inte fungerar så vill jag undersöka varför problematiken uppstår. Det var intressant att höra Johans tankar angående övningen med långsamma klick och att ta bort takter i solona. Johan förstod min problematik kring dessa. Jag upplevde inga direkta förbättringar av att göra dem och det ska bli intressant att göra den klickövningen som han rekommenderade; alla slag i takten som facit och testa den under några månader och se om jag upplever någon förbättring. Det Johan pratar om med att synkoperna inte sitter som de ska kan jag verkligen relatera till, speciellt i snabba tempon. Om jag inte har övat på att spela synkoper i tex snabb swing på ett tag så har jag tappat min rytmiska detaljrikedom och då är det så mycket svårare att vara tydligt. Denna övning ska jag verkligen fortsätta med!

Summering av intervjuerna - Min egen insats Nu när jag har sammanställt intervjuerna och ser tillbaka på resultatet är jag väldigt nöjd med resultatet. Det var väldigt inspirerande att få höra framstående trummisar prata om de här sakerna de jobbat med under så många år. Det blev uppenbart att de hade en väldigt tydlig bild av vilka övningar som hjälpt dem och jag ser fram emot att kunna sätta mig ned och testa dem. Under tidens gång blev också min intervjuteknik bättre och jag förstod hur jag kunde leda dem närmre ett relevant svar på frågan utan att vinkla den. Jag har ju mina åsikter om saker och ting och jag ville inte att det skulle färga hur jag ställde frågorna, utan jag försökte vara så objektiv som möjligt. Jag spenderade mycket tid på att forma frågeställningarna innan intervjuerna och jag visste att så fort jag hade suttit mig ned i den första intervjun så fanns det ingen återvändo att förändra dem. Att spela in i min telefon var väldigt bra. Vart jag än befann mig kunde jag lyssna tillbaka intervjuerna, skriva anteckningar och reflektera över vad som sagts. Jag upptäckte också att ju kortare tid vi hade på oss att genomföra intervjun, desto mer konkreta blev svaren. Det blev svårare att plocka ut essensen av det någon sagt i en utläggning på 15 min jämfört med en hårt reducerad version på 3 minuter. Johans intervju var bara 25 min jämfört med Hannes som nästan var en 1 1/2 timme lång. Bengts intervju kunde jag ha försökt styra lite mer kring ämnet Jag funderar nästan på att bifoga Bengts anekdoter som en bilaga då de är väldigt underhållande. Tyvärr är de kanske inte helt relevanta för ämnet men väl värda att återberättas.

Inspelningen

Förberelser, val av musiker och resultat, genomförande

Nu när jag har samlat på mig mängder med information från intervjuerna så saknades bara inspelningen som satte svart på vitt, hur mycket svänger jag och vad anser jag att jag bör förbättra? Jag satte datumet för inspelningen den 2 mars och

jag, Samuel Löfdahl och Emil Norman bildade tillsammans Alf Carlsson trio för dagen.

Samuel Löfdahl och jag har spelat tillsammans i olika konstellationer och är en fenomenal bassist. Vi har gjort mycket trio-gigs tillsammans och han är lyhörd och har en stor repertoar. Han är dessutom lätt att ha att och göra med och sprider bra energi omkring sig. Han spelar både elbas och kontrabas, och för den här sessionen spelade han kontrabas. Jag tycker att elbas tillsammans med jazzgitarr fungerar ibland ganska dåligt, då man tampas om samma ljudfrekvenser. Resultatet kan vara ganska grötigt och otydligt, och detta ville jag undvika.

Emil Norman har jag jammat med några gånger och han är riktigt kul att spela med. Han kom till Stockholm från Köpenhamn för två år sedan och jag gick på Skurups Folkhögskola året innan han började där. Vi hade mycket gemensamma vänner sedan tiden innan ackis men hade aldrig träffats innan vi sågs i Stockholm. Jag tror han och jag har lyssnat på mycket samma skivor så vi har någorlunda samma referenser, Han gillar Eric Harland och pratar mycket om Marcus Gilmore, två av mina favorittrummisar och det hörs att han har lyssnat mycket på dem. Som trio har vi aldrig spelat tillsammans, så vi möts dagen innan och spelar ihop oss lite. Detta blev låtarna vi valde att spela in:

Byrdlike (Freddie Hubbard)

En blues som jag lärde mig när jag bodde i Holland och blev djupare introducerad till Freddie Hubbard av trumpetaren Jarmo Hoogendijk. Han spelade mycket med Freddie Hubbard på 80-talet i hans 6tet och 8tet. Spelar även ganska mycket som Freddie Hubbard. Jag gillar att det är ett intro med lite rytmiska förskjutningar och sedan börjar temat som ett startskott med walking. Samuel och Emil hade inte hört låten tidigare och vi gick igenom prickarna snabbt innan vi spelade in den.

Darn that Dream (Jimmy Van Heusen)

En av mina favoritballader som jag spelat en längre tid. Jag gillar att improvisera på ackorden då det är lite ovanliga vändor i den. En av de låtar som det finns så många bra versioner på, och jag blev inspirerad av en version gjord av gitarristen Lage Lund som är en av mina stora förebilder. Melodin är också riktigt bra och jag tycker det är en av de bästa jazzballaderna!

Oleo (Sonny Rollins)

Kanske den vanligaste rhythm changes⁶-låten, och som jag valde att spela in, mest för att ha en upptempolåt i låtlistan. Jag kunde ha lagt ned något mer tid att hitta en annan rhythm changes jag ville spela, men det stod mellan denna och Dexterity (Charlie Parker), och jag valde att spela denna, då inte Samuel hade hört Dexterity.

Stomping At the Savoy (Edgar Sampson)

En riktig mediumlåt som både Samuel och jag har spelat mycket tillsammans. Emil hade spelat den en del tidigare så när Samuel förslog Stompin som mediumlåt så var det inte så mycket snack om saken. Jag gillar ”partyviben” i den här låten och

⁶ En vanligt förekommande ackordföljd i jazzgenren.

bjuder in till ganska bluesigt spel, och b-delen innehåller inte helt självklara ackordsvändor som är roliga att improvisera på.

Egna tankar inför inspelningen

När jag flyttade till Holland i slutet av Augusti 2015 så förberedde jag mig mentalt på att ta in ny input av mina gitarrlärare. Gitarristen Reinier Baas som undervisade på Codarts är en riktig förebild för mig och det skulle vara väldigt intressant att höra vad han hade att säga om hur jag kunde förbättra min time och teknik. Jag hade i princip 6 månader utan någonting i kalendern och hade all möjlighet att öva på det han rekommenderade. Jag började lägga om min vänsterhandsteknik och fokuserade mycket mer på legatospel(på gitarr mycket hammer-ons och pulloffs), än att slå an alla toner med plektrumet som jag hade tidigare. För att få bättre kontroll över mitt legatospel lade jag om placering av min tumme. Han rekommenderade att jag skulle byta plektrum då mitt sound var ganska ”platt” (vilket jag kan hålla med om till viss del) och jag började laborera med nya plektrum. Jag insåg ganska snabbt att jag saknade time i att spela tight med endast vänsterhanden och jag började öva upp en ny motorik. När jag inte spelade lika mycket med plektrum som jag gjorde tidigare, successivt tappade jag ”chopsen” i plektrumhanden. Detta insåg jag först i December då jag försökte spela grejer på det sätt jag brukade.

Jag tror det är så med mycket övning, att man övar mycket på något, kommer i obalans med andra tekniker, för att sedan kompensera upp det gamla.

Jag har lärt mig väldigt mycket av det han sade, men i och med att jag ifrågasatte så mycket av det som redan fungerade till viss del så har jag tappat mycket grundmotorik, både i höger och vänsterhand. Detta har resulterat i att jag saknar grundmotorik för att spela saker jag kunde spela förut. Nu dagarna innan inspelningen känner jag att jag har känslan som många nog kan relatera till ibland, speciellt när man river upp fundament i sitt spel; ”Jag spelade ju bättre för flera år sedan”. När tekniken inte är på plats, så blir timen lidande. Då föddes tanken om detta som examensarbete, och jag inser nu i efterhand att teknik är en otroligt viktig komponent för att kunna kontrollera sin time.

Om jag känner mig själv rätt är jag just nu i utvecklingskurvan där det troligen inte kommer låta särskilt bra. Men jag är medveten om att det är en naturlig del i processen när man lägger om sin teknik och jag har mycket mycket tålamod och vilar i att det kommer att låta mycket bättre om inte så länge till!

I och med att jag behöver fokusera så mycket på mitt eget spel så är det svårare för mig att lyssna, vara kommunikativ. Jag har verkligen fått upp ögonen för att teknik är någonting väldigt fundamentalt och alla människor är skapta olika med olika förutsättningar. En teknik kan fungera för en person men kanske inte fungerar alls för någon annan. Val av instrument kan också påverka sound/tekniken, och i min strävan efter att få ett bättre sound ifrågasatte jag hårdvaran jag använde mig utav(instrumentet, plektrum, strängar etc). Att byta gitarr, plektrum och strängtjocklek samtidigt som jag bytte vänster och högerhandsteknik kanske inte var den smartaste grejen att göra samtidigt, och nu försöker jag bygga upp en ny grundmotorik. Men som sagt, detta är bara en del av en utvecklingsfas och jag har redan sett stora förbättringar under våren, vilket är riktigt roligt. Det ska bli väldigt intressant att höra hur jag låter om till exempel ett halvår! Jag förväntar mig alltså

inga musikaliska underverk av denna inspelning, och jag tror det ger en tydlig bild av hur jag låter idag. Samuel och Emil är så säkra i sin time och sin teknik så de kommer nog ge mig ett tydligt fundament att stå på, vilket alltid är skönt.

SLUTGILTIG REFLEKTION OCH RESULTAT.

Det här projektet har varit otroligt givande att jobba med, jag fått svar på många av de frågeställningar jag ställde och det har varit ett privilegium att få intervjua dessa fantastiska musiker! Om vi går tillbaka till mitt syfte med projektet:

Få en djupare inblick i hur dessa musiker ser på time och groove.

Hur de har övat på specifika saker rörande ämnet.

Se kritiskt på mitt eget spel och ta åt mig av den information jag samlat på mig.

Punkt nummer ett har jag verkligen lyckats med. För mig som gitarrist har det varit otroligt nyttigt att höra trummisar prata om time. Dessutom har det varit baserat på vad jag har för frågeställningar och att få så många konkreta svar har varit guld värt. Alla tre talar om vikten av att ha samma referenser musikaliskt. Vikten av att lyssna på musik är så otroligt viktig och det är något som jag borde göra mer i vardagen. Man är omgiven av musik hela dagarna så ibland det är lätt att glömma att ta sig tid till det. Även vikten av att ha en stark inre puls tyckte alla tre var väldigt viktigt för att kunna vara tydlig med sitt spel. Jag tror att mycket av det som sades angående time och groove är de nog eniga om. Det intressanta var vad det var som dök upp först i deras huvuden när man frågade ”Vad är det som gör att någonting svänger?”. Bengt menade till exempel att det var minst lika viktigt att spela med dynamik, accenter och artikulation som att ha en bra stark inre puls, medan till exempel Johan talade mer om vikten att ha en metronomisk korrekt time.

Det jag menar är att Johan troligen håller med Bengt om att det är viktigt att ha artikuleringar i groove för att det ska svänga, lika mycket som om att Bengt troligen håller med Johan att det är viktigt med bra metronomisk time.

Jag fick mycket bekräftat av mina egna tankar genom att intervjuerna, till exempel så anser jag att frasering är uteslutande skillnaden mellan att låta som en robot och att låta mänsklig. Målet för mig skulle vara att ha ”time som en robot” men samtidigt låta mänsklig, inte som en dator. Detta framhävde Bengt väldigt och vi var eniga i att det är minst lika viktigt som att faktiskt ha en bra time. Tanken med det här projektet var till stor del att samla på sig övningar som jag skulle kunna hålla mig sysselsatt år framöver. Här är några exempel på övningar som jag fick rekommenderade:

- I grupp - hela gruppen klappar fjärdedelar och sjung en synkop om lott. Spela in och lyssna på vad folk har för tendenser. Bra för samspel och närma sig varandra timingmässigt.
- Öva synkoper i ett snabbt tempo. Ökar den rytmiska precisionen i gruppen.
- Sätt ett klick på fjärdedelar, ha grundpulsen någonstans i kroppen och börjar klappa/stampa en rytm som inte är i tempo med klicket. Gör ritardandon och accelerandon med denna rytm men bibehåll grundpulsen. Utökar förmågan att stretcha på timen utan att tappa grundpulsen.
- Öva rytmer till en metronom ställd på ett lågt antal slag per minut(10-30 BPM) och se hur långt du upplever pauserna mellan klickerna. Blir tydligt om du tenderar att öka eller sänka.
- Designera olika rytmer till olika delar av kroppen. Ökar din känsla för hur rytmer förbehåller sig till varandra.
- Tolka klicket som en synkop. Det kan vara att metronomen markerar andra triolen i triolgrupperingen, och det är betydligt svårare att behålla timen korrekt utan att klicket ”glider över” in i en stark takt del.
- Gör en ”rytmisk karta”. Här är tonerna inte särskilt viktiga utan hur man upplever hur långa toner egentligen är. Börja med att spela 1 takt helnoter, sen 1 takt punkterade halvnoter, 1 takt halvnoter, punkterade fjärdedelar, fjärdedelar etc. Ökar medvetandet för hur långt avståndet mellan toner är i en viss underdelning.
- Lägg in en låt i ett ljudredigeringsprogram, ta bort en del av låten och se om du kan hålla tempot i låten! Ökar medvetandet för hur långt man upplever längre pauser.
- Sätt metronomen på alla slag i takten. Till exempel om du övar ett 16-dels groove sätt metronomen på alla 16-delar i takten. Fokusera på att vara tigt med klicket och repetera tills du verkligen har låst med klicket. Sedan när du spelar utan metronom så blir du mycket känsligare för om något slag ligger utanför ditt flöde som du har kalibrerat till ett klick.

Kritik mot mitt eget spel och inspelningsresultat.

Som jag befarade så fick inspelning ett ganska mediokert resultat. Just nu sitter inte mitt spel ihop och det kan höras på en generell osäkerhet från min sida. Till exempel kan man höra tydligt hur temat på "Oleo" inte sitter, denna låt har jag säkerligen spelat i 10 års tid och att inte temat sitter gör det ganska tydligt hur mina "chops" är för tillfället. Men jag är positiv inför framtiden och jag har redan sett förbättringar de senaste veckorna efter inspelningen. Tillsammans med vänster och högerhandsteknikövningarna jag fått från Reinier och time-övningarna jag samlat på mig under projektets gång så ser jag fram emot roliga övningspass och förbättring under våren/sommaren.

Om man lyssnar på tex Stompin', så låser jag inte helt med Samuel och Emil och rusar ibland i vissa fraser. Som gitarrist är vägen från tanke till handling kort, om man jämför tex men en kontrabas eller en tenorsaxofon. På ett blåsinstrument så går det längre tid från att tänka "nu spelar jag tonen c" till att det faktiskt kommer en ton, då man behöver blåsa och ta ansats. På gitarr behöver man bara slå an och det kommer en ton. Om jag inte är medveten om att vara "laid-back" så tenderar jag att ligga för långt fram på beatet, och det kan höras på inspelningen! Jag vet dock hur jag ska öva på att ligga längre bak och det är bara en fråga om att vara medveten om det!

Jag tycker dock att det finns många fina stunder, och jag är nöjd med soundet jag fick till på gitarren, speciellt efter några tagningar. Samspelet är stundtals väldigt fint och det är en fröjd att spela med Samuel och Emil då de är väldigt öppna och kommunikativa.

Slutgiltiga ord och Tack

Det har varit ett väldigt givande, roligt och stimulerande projekt och jag kommer garantera ha nytta av den information jag samlat på mig under resans gång. Jag skulle vilja tacka Bengt, Hannes och Johan för att de ställde upp på att bli intervjuade och Sven Berggren för fin handledning under projektets gång.

